

Голєва О.Д., здобувач освіти

Антоненко В.М. к.е.н., доц.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Дрогобич

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Усі суб'єкти господарювання здійснюють свою діяльність в умовах невизначеності, що породжує широкий спектр ризиків. Для кожного підприємства ці ризики можуть суттєво відрізнятися залежно від галузі, в якій воно працює, його організаційно-правової форми, структури капіталу, рівня конкуренції тощо. Війна в Україні ще більше загострила ситуацію, спричинивши зростання нестабільності та невизначеності, що, своєю чергою, посилило наявні ризики та мало негативний вплив на підприємства, ускладнило економічну ситуацію в країні і знизило її інвестиційну привабливість. Бізнес зіткнувся з низкою викликів, зокрема зменшенням платоспроможного попиту, порушенням логістичних ланцюгів, загрозою втрати майна, зростанням вартості сировини та матеріалів, а також іншими серйозними проблемами.

«Фінансовий ризик – це ризик, що перш за все, пов'язаний з ймовірністю втрати фінансових ресурсів (грошових коштів)» [1, с. 3]. Фінансові ризики становлять одну з ключових груп ризиків, що безпосередньо впливають на результати діяльності підприємств, їх платоспроможність, кредитоспроможність, рентабельність та рівень економічної безпеки. Для фінансових ризиків характерний високий рівень невизначеності, оскільки вони реалізуються через людську діяльність та не мають природних стабілізаторів.

Фінансові ризики поділяються на систематичні та специфічні. До систематичних (ринкових) належать ціновий, валютний і процентний

ризик. Несистематичні (специфічні) ризики включають ризик неплатоспроможності підприємства, зниження фінансової стійкості, кредитний, інвестиційний, інноваційний, інфляційний, податковий та інші види ризиків [2, с. 71].

Процентний ризик пов'язаний із можливістю зміни процентних ставок за зобов'язаннями підприємств або борговими фінансовими інструментами, такими як векселі чи облігації (хоча їх використання в Україні залишається обмеженим). Такі зміни безпосередньо впливають на витрати підприємства з обслуговування боргу та на прибутковість інвестицій.

Валютний ризик виникає через можливі коливання валютних курсів, що можуть спричинити як зростання, так і зменшення очікуваного доходу підприємства. Цей ризик є актуальним для компаній, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність: мають іноземних постачальників, експортують продукцію або володіють закордонними дочірніми підприємствами.

Ризик неплатоспроможності та зниження фінансової стійкості актуалізується в умовах війни, бо зростає ймовірність того, що підприємство не зможе виконати свої фінансові зобов'язання, що може спричинити банкрутство або серйозні фінансові труднощі. Брак фінансових ресурсів у період воєнного стану став критичною проблемою для багатьох компаній.

Кредитний ризик тісно пов'язаний із проблемою платоспроможності підприємств, яка загострилася через війну. У таких умовах компанії стикаються з ризиком невиконання фінансових зобов'язань з боку дебіторів або, навпаки, зазнають труднощів через надмірну кредиторську заборгованість.

Інвестиційний ризик обумовлений ймовірністю недоотримання доходів від вкладень у підприємства, особливо якщо вони розташовані в зонах конфлікту або на тимчасово окупованих територіях. У глобальному

контексті інвестиційна привабливість України значно погіршилася з початком повномасштабного вторгнення, що є цілком закономірним. Тому можливості для інвестицій у вітчизняні підприємства також суттєво скоротилися.

Податковий ризик полягає в ймовірності змін податкового законодавства, зокрема зміни ставок, періодичності та порядку сплати податків, а також умов пільгового оподаткування. Після початку повномасштабного вторгнення держава запровадила низку змін у податковій системі для підтримки бізнесу: тимчасові послаблення для фізичних осіб-підприємців (ФОП), звільнення від сплати земельного та екологічного податку для підприємств у зонах бойових дій, а також скасування штрафів за несвоєчасну подачу податкової звітності. Однак більшість цих послаблень уже скасовано, що підвищує податковий ризик для підприємств і створює додаткові труднощі у веденні бізнесу.

Військові дії поставили підприємства перед серйозними викликами, що суттєво вплинули на їхню фінансово-господарську діяльність. Одним із ключових факторів стала втрата людського капіталу через масову внутрішню та зовнішню міграцію, а також мобілізацію економічно активного населення.

Крім того, знищення виробничих потужностей, втрата врожаю аграрними підприємствами та руйнування логістичних ланцюгів спричинили спад виробництва та зниження ВВП. Сукупність цих факторів призвела до зростання інфляції, падіння платоспроможності населення, скорочення експорту, погіршення шляхів збуту та загального ослаблення інвестиційного клімату.

Отже, військова агресія поставила підприємства перед серйозними викликами та загрозами. Проте завдяки ефективному управлінню, використанню можливостей державної фінансової підтримки та міжнародного грантового фінансування значна частина бізнесу змогла

продовжити діяльність і зберегти фінансову стабільність. Попри те, що в умовах війни не варто очікувати значного економічного зростання, українські підприємства продовжують працювати, адаптуватися до нових реалій і зміцнювати свою конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. Томащук І. В., Томащук І. О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. Економіка та суспільство, 2022. №39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1400>
2. Гуріна О. В., Корнєва Н. О. Управління фінансовими ризиками. Навчальний посібник / Миколаїв: видавець Румянцева Г. В., 2022. 359 с.